

та національних правових стандартів і процедур, конвенцій, кодексів, меморандумів, які встановлюють відносно жорсткі вимоги. Безпека мореплавства повинна завжди займати перше місце у житті кожного моряка. Тому всі, хто колись пов'язали своє життя з морем, повинні неухильно дотримуватися всіх пунктів, прописаних у кожній конвенції.

Список використаних джерел

1. Борисова Л.Ф. Анализ причин столкновения судов и проблемы безопасности мореплавания. *Наука и образование : материалы междунар. науч.-техн. конф.* Мурманск : МГТУ. 2004. Ч. 5. С. 24–249.
2. Боброва Ю. В., Гуцуляк В. Н., Колодкин А. Л., Мировой океан. Международно-правовой режим. Основные проблемы. М. : Статут, 2007. 637 с.
3. Анцелевич Г. А. Международное морское торговое право : учебное пособие. Киев : Слово, 2003. 560 с.
4. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#Text (дата звернення: 10.11.2021).

Науковий керівник: асистент кафедри Владишевська В. В.

ПУСТОВОЙТЕНКО АНАСТАСІЯ ОЛЕГІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНИЙ ПРАВОВИЙ РЕЖИМ АНТАРКТИКИ

В умовах поширення тенденції зі зміни світових кліматичних умов, спричинених настанням глобального потепління, що, на думку більшості науковців, стало результатом людської діяльності, виникла необхідність у розробленні ефективних механізмів з метою зменшення загрозливих масштабів поширення такої проблеми людства. Оскільки екологічні проблеми завжди мають світовий характер, а отже є спільними для вирішення не окремих держав, а насамперед міжнародних спільнот, саме тому в рамках вивчення міжнародного права досліджувана тема є досить актуальною.

Слід зазначити, що саме з ціллю розроблення спільних заходів задля стримуванню глобального потепління, з 1 по 12 листопада 2021 року у Глазго розпочала свою роботу Міжнародна конференція, присвячена кліматичним змінам, що проводиться під егідою ООН. Кінцевим результатом проведення такого масштабного заходу є намір учасниками, які представляють близько 200 країн, в тому числі і Україну, досягти мети Паризької

угоди 2015 року стосовно недопущення станом на 21 століття різкого підвищення температур, більш ніж на 1,5–2 градуси за Цельсієм, що у свою чергу може стати причиною початку катастрофічного руйнування екосистеми.

В межах обраної тематики, варто зазначити, що міжнародний правовий режим Антарктики поширюється не лише на материк Антарктиду, площею приблизно 14 млн км², але й на острови, льодовики та моря, які прилягають до материка. Слід зазначити, що оскільки правовий режим такої території є особливим, саме тому підлягає нормативному визначенню не єдиним міжнародним договором, а цілою системою міжнародних актів, зокрема конвенціями, протоколами та рекомендаціями, що деталізують його базові положення та встановлюють окремі режими Антарктики по конкретних напрямках здійснення нею певних видів діяльності.

Основним джерелом у системі актів, що визначають правовий режим Антарктики є Договір про Антарктику, підписаний та укладений 1 грудня 1959 року у м. Вашингтоні, проте був визнаний 1961 року, після його ратифікації 12 країнами, згодом до положень цього акту приєдналась і Україна. Відповідно до ст. 1 зазначеного Договору, Антарктика може використовуватися лише з мирною метою, саме тому забороняється створювати військові бази, укріплення, здійснювати маневри військового характеру, випробовувати зброю, тобто передбачається функціонування Антарктики як демілітаризованої зони [1, ст. 1]. Положення Договору також закріплюють за нею статус нейтралізованої території, саме тому Антарктика є без'ядерною територією, на якій не можуть проводитись будь які випробування із ядерною зброєю, а також на територію якої забороняється викидання радіоактивних відходів. Крім того, гарантується свобода у проведенні різних наукових досліджень та здійснення діяльності в цілях міжнародного співробітництва. Слід зазначити, що цим Договором також визнається територіальна недоторканність Антарктики, тобто жодна з країн – підписантів договору не можуть претендувати на її територію та здійснювати посягання на неї, допоки такий нормативний акт зберігає свою чинність.

Варто звернути увагу і на недоліки даного Договору: відсутність вимог, що стосуються відмови держав від тих претензій на територію, які вони мали до моменту набрання чинності Договором про Антарктику, тобто до 1961 року; Договір не стосується тих вимог, що засновані на діяльності держав на території Антарктики; крім того, Договір не передбачає права на визнання чи не визнання інших претензій на території.

Іншими системоутворюючими нормативними актами, які визначають режим Антарктики виступають: Конвенція про

збереження антарктичних тюленів від 1971 р., Конвенція про збереження морських живих ресурсів Антарктики 1980 р., що регулюють основні питання збереження та охорони флори, фауни на такій території; Протокол про охорону навколишнього середовища 1991 р., а також рекомендації Консультативних нарад держав, які є сторонами Договору.

Аналізуючи положення Протоколу про охорону навколишнього середовища, слід звернути увагу на тому, що такий акт закріпив за Антарктикою природно-заповідний статус, а також встановив за країнами, які приєдналися до Протоколу, відповідальність за охорону її навколишнього природного середовища [2, ст. 2]. Саме з цією метою було створено Комітет з охорони навколишнього природного середовища, що стало суттєвим доповненням до Протоколу, також Секретаріат Антарктичного договору. Крім того, на території дії Договору про Антарктику, а також відповідного Протоколу, заборонено видобувати корисні копалини та розробляти родовища, окрім проведення досліджень в наукових цілях.

Відповідно до ст. 2 Конвенції про збереження антарктичних тюленів від 1971 р. була закріплена домовленість стосовно обмеження громадянами країн – учасників Конвенції, а також суден, що проходять під їх прапорами, права виловлювати тюленів, тобто передбачається існування спеціального дозволу на їх вилов та забій, але в обмеженому обсязі [3, ст. 2].

Отже, врегулюванню питання міжнародно-правового статусу Антарктики повинна надаватись значна увага, адже від цього залежить власне діяльність країн, що є учасниками Договору про Антарктику, у тому числі й України. Саме тому вагомим здобутком стало створення Договору про Антарктику задля забезпечення наукових досліджень і збереження миру на континенті.

Список використаних джерел

1. Договір про Антарктику від 01 грудня 1959 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_224
2. Протокол про охорону навколишнього середовища до Договору про Антарктику від 04 жовтня 1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_645
3. Конвенція про зберігання тюленів Антарктики від 01 червня 1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_477

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри Каненберг-Сандул О. К.